

Prosessimenettely huume- ja rattijuopumustapauksissa poliisissa

Prosessimenettely huume- ja rattijuopumustapauksissa poliisin kenttämiehen silmin

Lepola Sammeli

9/2017

Tekijä		Tutkinto
Lepola, Sammeli Erkki Juhani		Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi		Julkisuusaste
Prosessimenettely huume- ja rattijuopumustapauksissa poliisissa kenttämiehen silmin		Julkinen
Ohjaaja		Opinnäytetyön muoto
Jyrki Lounaskorpi		Toiminnallinen opinnäytetyö
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämä opinnäytetyö käsittelee rattijuopumustutkintaa Poliisissa kenttämiehen silmin. Opinnäytetyön tavoitteena on esitellä rattijuopumus käsitteenä sekä käsitellä rattijuopumukseen liittyvät oleelliset käsitteet, sekä avata rattijuopumusprosessin eteneminen kentällä toimivan poliisimiehen silmin. Tavoitteena on myös vastata yleisimpiin problemaattisiin kohtiin rattijuopumusesitutkinnassa.</p> <p>Opinnäytetyössä käytän esimerkkinä kuvitteellisia rattijuopumustapauksia joiden kautta avaan rattijuopumusprosessia sekä siihen liittyviä toimivaltuus asioita sekä lakipykälä. Tukeudun työssäni voimassa olevaan lakiin sekä Korkeimman oikeuden tulkintoihin laista. Tieteellisenä materiaalina käytän tekemäni kirjallista haastattelua ryhmälle henkilöitä eri kenttäjohtoalueilta, sekä kirjallisia lähteitä.</p> <p>Opinnäytetyön lopputuotoksena olen luonut rattijuopumusohjeistuksen Jokilaaksojen kenttäjohtoalueella toimiville kenttäpartiolle tavoitteena selkeyttää ja tehostaa rattijuopumustutkintaa.</p>		
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)
40, liitteitä 2 kpl		
Avainsanat		
Rattijuopumus, Huumausainerattijuopumus, Lainsäädäntö, Ohjeistus		

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo.....	1
1 JOHDANTO	3
1.1 Alkoholin ja huumaavien aineiden vaikutus moottoriajoneuvon kuljettajaan:	5
1.2 Rattijuopumus:	6
1.3 Poliisin keinot todeta rattijuopumus:.....	7
2 TEORIAOSUUS.....	8
2.1 Käsitteiden määrittelyä.....	8
2.1.1 Virkatehtävä:	8
2.1.2 Syytä epäillä –kynnys:.....	8
2.1.3 Seulonta-alkometri:	9
2.1.4 Huumepikatesti/Drugwipe:	9
2.1.5 HALMI/Tarkkuusalkometri:	10
2.1.6 Verikoe:	10
2.1.7 Jälkinauttimisväite:.....	10
2.1.8 Huumausainerattijuopumus:.....	11
2.1.9 Alkoholirattijuopumus:.....	11
2.2 Lainsäädäntö.....	11
2.2.1 Rattijuopumusprosessit	11
2.2.2 Jälkinauttimisväite rattijuopumustutkinnassa.....	12
2.2.3 Alkoholirattijuopumus.....	13
2.2.4 Huumausainerattijuopumus	15
2.2.5 Oikeusturva rattijuopumuksessa.....	17
2.3 Rattijuopumus esitutinnan kannalta oleelliset lainpykälät:	19
2.3.1 Rattijuopumus RL 23:3§	19
2.3.2 Törkeä rattijuopumus RL 23:4§	19
2.3.3 Huumausaineen käyttörikos RL 50:2a§	20
2.3.4 Huumausaineen määrittely: Huumausainelaki: 1:5§,5.....	21
2.3.5 Toimivaltuus pysäyttää ajoneuvo: Poliisilaki 2:11§	21
2.3.6 Pysähtymisvelvollisuus: Tieliikennelaki 93§	21
2.3.7 Pakkokeinolaki 9:2§	21

2.3.8 Henkilökatsastus: Pakkokeinolaki 8:32§.....	22
2.3.9 Henkilöön kohdistuvan etsinnän toimittaminen 8:33§.....	22
2.3.10 Ajokorttilaki 70§, ajokieltoon määrääminen poliisimiehen toimesta	23
2.3.11 Poistumisen estäminen esitutkinnan aikana ETL 6:6§	23
2.3.12 Kiinniottorikosperusteisesti Pakkokeinolaki 2:5§.....	23
2.3.13 Epäillyn oikeudet ja velvollisuudet esitutkinnassa ETL 4:16§:	24
2.4 Ongelmakohtia	25
2.4.1 Niskoittelu:	28
2.5 Rattijuopumustutkinta eri alueilla	30
3 Produkti	32
3.1 Produktin luominen	32
3.2 Produktin arviointi.....	33
4 Tiivistelmä rattijuopumuksesta.....	34
5 LÄHTEET	37

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuoda yksinkertainen ohjeistus huume- ja rattijuopumustapauksien käsittelyä varten kenttämiehenä toimivalle poliisille ja pienentää Jokilaaksojen kenttäjohtoalueen asemien verikoepakettien palautusprosenttia Rikosteknisestälaboratoriosta. Opinnäytetyön tavoite on tehostaa rattijuopumustutkintaa ja tuoda yksinkertainen ohjeistus poliisimiehelle, sekä pohtia mahdollista problematiikka rattijuopumus –esitutkinnassa. Veripakettien palautusprosentti on ollut tarpeettoman korkea RTL:ltä saaman lausunnon mukaan Jokilaaksoissa. Verinäytepakettien palautusprosenttia halutaan minimoida sillä verinäytepakettien palautusprosessi vaikeuttaa ja hidastaa joka kerta rattijuopumustutkintaa. Ohjeistuksen tavoitteena on ollut myös puuttua yleisimpiin virheisiin poliisin lähettämässä verinäytepakkauksissa.

Vaikkakin rattijuopumuksesta on kirjoitettu useissa opinnäytetöissä parin viimevuoden aikana (muun muassa: Sami Nieminen, Huumausaineen tai huumaavaan lääkeaineen alaisena ajettu rattijuopumus moottorikäyttöisellä ajoneuvolla 5/2017, Jani Silanen, Rattijuopumusvalvonta osana tietojohdoista poliisitoimintaa 11/2016), eivät ne keskity niinkään rattijuopumusprosessiin vaan rattijuopumuksen tunnistamiseen ja miten rattijuopumusvalvonta tapahtuu. Produktinani toimii ohjeistus rattijuopumustapauksissa toimimiseen ja opinnäytetyöni keskittyy itse rattijuopumusprosessiin ja miten rattijuopumusprosessi tulee käydä lävitse ja mitä toimivaltuusasioita sekä lakipykälää poliisi kohtaa rattijuopumusesitutkinnassa.

Rattijuopumusprosessilla tarkoitan miten rattijuopumusesitutkinta etenee; toisin sanoen mitä kautta eri asiat kulkevat, kuka tekee päätöksiä ja mistä löytyy toimivaltuus poliisin rattijuopumustutkintaan. Rattijuopumusrosessi siis tarkoittaa miten rattijuopumustutkinta etenee poliisissa. Tavoitteenani on avata tämän prosessin eteneminen poliisissa kenttämiehen silmin ja avata eri osia prosessista lakipykälän kautta.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on myös samalla käydä prosessi lävitse kenttämiehen silmin ja tuoda esiin mitä asioita tulisi poliisimiehen huomioida ja mihin lainkohtiin kiinnittää huomiota käydessään lävitse rattijuopumustutkintaa. Tässä opinnäytetyössä esittelen ensimmäiseksi tutkimusongelmani, jonka jälkeen luon katsauksen poliisilakiin ja

pakkokeinolakiin sekä esitutkintalakiin, joista poliisimies saa työkaluja toimia huumausainerattijuopumuksissa sekä alkoholirattijuopumustapauksissa.

Tässä opinnäytetyössä tulen käymään lävitse kuvitteellisia rattijuopumustapauksia sekä käsittelemään rattijuopumusasiaan liittyvät lainpykälät. Opinnäytetyön lopputuotteena toimii ”Kenttämiehen ohjeistus rattijuopumuksiin”-ohjeistus, jonka tavoitteena on ohjeistaa ja tarkentaa poliisin jokapäiväiseen rattijuopumustutkintaan liittyvää prosessia, sekä vastata yleisimpiin poliisin kohtaamiin ongelmiin rattijuopumustutkinnassa. Tulen tässä opinnäytetyössä myös havainnoimaan ohjeistukseni mahdollisia vaikutuksia verinäytepakettien palautusprosenttiin Rikosteknisestälaboratoriosta hankitun tilaston pohjalta.

Tämän opinnäytetyön produkti-ohjeistus on ollut käytössä Jokilaaksojen kenttäjohtoalueella kevästä 2017. Tähän opinnäytetyöhön oli mahdotonta saada pitkäaikaisseuranta miten ohjeistus on mahdollisesti vaikuttanut Jokilaaksojen veripakettien palautusprosenttiin. En myöskään tässä tutkimuksessa tule tekemään suurta haastattelua, miten Jokilaaksojen kenttäjohtoalueella on ohjeistusta käytetty ja minkälaiseksi se on koettu.

Tutkimusta voisi kuitenkin jatkaa tulevaisuudessa havainnoiden miten paljon verinäytepakettien palautusprosentti on vähentynyt vai onko se ollenkaan ja miksi näin on käynyt. Tämä vaatisi kuitenkin pitkän ajan havainnointia tietyllä kenttäjohtoalueella missä ohjeistukseni olisi käytössä.

Vuonna 2016 poliisi sai 40 216 liikennejuopumusilmoitusta Hätäkeskukselta hoidettavakseen. Samana vuonna poliisi kirjasi 17 218 kpl rattijuopumusilmoitusta (sisältää törkeät rattijuopumukset). Vuosikertomuksen mukaan vuodesta 2011 rattijuopumukset ovat vähentyneet yli 21 000:sta noin 17 000:een ja vakiintunut noin 17 500 kpl kieppeille viime vuosina. (Lähde. Poliisin vuosikertomus 2016 digijulkaisu s. 15, 2.8.2017)

Rattijuopumustutkinta on osa lähes jokapäiväistä poliisityötä, mutta se vaatii tarkkuutta kuten mikä tahansa muukin esitutkinnan osa-alue. Kun poliisille syntyy epäily, että henkilö on syyllistynyt rattijuopumukseen, poliisin tulee ilmoittaa tästä kohdehenkilölle,

mikäli henkilöön tullaan kohdistamaan esitutkintatoimenpiteitä. Esitutkintatoimenpiteenä voidaan pitää jo alustavaa puhuttelua, mikäli on syytä epäillä henkilön syyllistyneen rattijuopumukseen. Alustavan puhuttelun tavoitteena on selvittää mitä on tapahtunut ja onko henkilöä syytä epäillä rikoksesta rattijuopumustapauksissa.

Alustavassa puhuttelussa poliisi on aloittanut esitutkintaa alustavan selvittämisen prosessin, jolloin henkilöllä ei vielä ole asemaa esitutkinnassa. Toisin sanoen poliisi lähtee pohtimaan onko asiassa tapahtunut rikos ja tuleeko henkilöön seuraavaksi kohdistaa esitutkintatoimenpiteitä mahdollisen rikoksen selvittämiseksi.

1.1 Alkoholin ja huumaavien aineiden vaikutus moottoriajoneuvon kuljettajaan:

Alkoholin nauttiminen heikentää ihmisen kykyä havainnoida liikennettä sekä tehdä järkeviä johdonmukaisia päätöksiä sekä heikentää ihmisen motoriikka. John Brick kertoo tutkimuksessaan *Forensic Alcohol Test Evidence (FATE)* (Julkaistu 2017) alkoholin vaikuttavan kuljettajan aivoissa kulkeviin viesteihin sekä aivojen kykyyn käsitellä viestejä heikentävästi, ja tällöin ihmisen oleelliset motoriset kyvyt sekä harkintakyky heikkenevät.

Alkoholi siis heikentää kuljettajan kykyä havainnoida muuta liikennettä, arvioida nopeuksia, matkoja sekä heikentää kuljettajan kykyä hallita ajoneuvoa. Kun henkilö ei kykene havainnoimaan liikennettä tai mahdollisia vaara tilanteita tai arvioimaan välimatkoja, vauhteja ja tulevia tilanteita on onnettomuusriski kuljettajalla moninkertainen.

Kuljettajalla jolla on 0.8 promillea alkoholia veressä riski joutua onnettomuuteen on kolminkertainen verrattuna henkilöön, joka ei ole nauttinut alkoholia. Kun veren alkoholipitoisuus nousee 1,5 promilleen on riski jo 40-kertainen. Alkoholi on osallisena noin 20-25% kuolonuhreja vaatineeseen kolariin ja joka seitsemänteen henkilövahinkoja vaatineeseen liikenneonnettomuuteen. (Huumeet ja Liikenne, 2003)

Huumaavien aineiden vaikutukset vaihtelevat hieman riippuen aineesta. Huumausaineet voivat olla keskushermostoa lamaannuttavia tai keskushermostoa kiihottavia aineita. Huumaavat aineet voivat myös aiheuttaa hallusinaatiota eli aistiharhoja, todellisuuden tajun menettämistä ja sekavuutta. Aineen vaikutus riippuu tietenkin itse aineesta sekä tavasta jolla sitä käytetään. Huumaavia aineita voidaan käyttää muun muassa

nuuskaamalla, suonen sisäisesti pistämällä, polttamalla tai syömällä pillereinä tai muissa eri muodoissa kuten sekoitettuna ruokaan.

Huumaavia aineita käyttävän ihmisen havainnointi kyky, reaktio aika ja kyky reagoida heikkenevät sekä motoriset kyvyt voivat heiketä tai kadota kokonaan jopa. (Huumeet ja liikenne, 2003)

1.2 Rattijuopumus:

Rattijuopumus rikokset käsitellään Rikoslain 23 luvussa 3§ ja 4§. Rattijuopumus rikoksista rangaistaan henkilöä, joka on nauttinut alkoholia tai muuta huumaavaa ainetta yli sallitun rajan. Rattijuopumuksesta rankaiseminen perustuu ajatukseen, että alkoholin tai muun huumaavan aineen vaikutuksen alaisena kulkuneuvon kuljettaminen on vaarallista. Kyseessä on siis mahdollisen vaaran aiheuttaminen muille. Kyseessä ei tarvitse olla konkreetti syntynyt vaaratilanne, vaan vaara on olemassa abstraktina. Kyseessä on niin sanottu presumoitu vaara, jolloin oletetaan vaaran olevan olemassa henkilön kuljettaessa kulkuneuvoa alkoholin tai muun huumaavan aineen vaikutuksen alaisena. (Matti Tolvanen, Tieliikenne rikokset 1995)

Henkilön nauttiessa tai nautittuaan alkoholia, hänellä on vastuu omasta ajokunnostaan ja sen tunnistamisesta. Henkilöllä on velvollisuus olla kuljettamatta ajoneuvoa mikäli hän epäilee olevansa alkoholin vaikutuksen alaisena, jolloin hän voisi vaarantaa muuta liikennettä. Vaikka henkilö mittaisi omalla alkometrillään alkoholin määrän hengitysilmaastaan ja toteaisi puhalluksen olevan alle 0.5 promillea ei tämä vapauta rangaistuksesta, mikäli henkilö puhaltaisi poliisi alkometriin yli rangaistavuuden.

Mikäli henkilö väittäisi, ettei hän tiennyt mikä on rattijuopumuksen rangaistavuuden raja Suomessa, ei tämäkään vapauta häntä rikosvastuusta, sillä suomalaisen oikeuskäsityksen mukaan, henkilö on velvollinen tuntemaan suomen lain.

Rattijuopumukseen voi syyllistyä myös nauttimalla huumaavia lääkkeitä tai huumavia aineita. Huumaavia aineita ovat esimerkiksi opioidit sekä yleisenä käsitteenä huumaaviksi aineiksi luokiteltavat lääkkeet ja aineet. Kuitenkin jos henkilöllä on lääkeaine, jota hänellä on lupa käyttää ja hallussa pitää, jossa on tai sen aineenvaihduntatuotteena on huumaavaksi

aineeksi luokiteltavaa ainetta, ei häntä voida rangaista rattijuopumuksesta RL 23:3,3 pohjalta.

1.3 Poliisin keinot todeta rattijuopumus:

Suomen laki käsittää kaksi eri rattijuopumuksen muotoa: rattijuopumus alkoholin vaikutuksen alaisena ja rattijuopumus muun huumaavan aineen vaikutuksen alaisena. Rattijuopumus alkoholin vaikutuksen alaisena eli alkoholirattijuopumus on Rikoslain 23:3§ (20.12.2002/1998) rangaistava rikos. Alkoholirattijuopumuksessa moottoriajoneuvon kuljettaja on nauttinut alkoholia ylitse rangaistavuuden niin että hänen uloshengitysilmassaan on 0.5 promillea alkoholia tai 0.22 mg litraa kohden ajon aikana tai välittömästi sen jälkeen.

Huumausainerattijuopumus käsitellään Rikoslain 23:3§ toisessa kohdassa.

Rattijuopumuksesta tuomitaan myös se, joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua käytettyään huumausainetta niin, että hänen veressään on ajon aikana tai sen jälkeen käytetyn huumausaineen vaikuttavaa ainetta tai sen aineenvaihduntatuotetta.

Huumaavan aineen määrää veressä ei määritellä laissa vaan rangaistuspykälä perustuu ajatukseen, että hyvinkin pienet määrät huumaavaa ainetta heikentävät moottoriajoneuvon kuljettajan ajokykyä jo niin merkittävästi, että se vaarantaa liikenneturvallisuutta.

Poliisilla on kaksi tapaa mitata henkilön nauttima alkoholin määrä. Poliisi voi mitata henkilön hengitysilmassa olevan alkoholinmäärän aluksi seulonta-alkometri kokeella ja tämän jälkeen joko tarkkuusalkometrikokeella eli HALMI-kokeella tai verikokeella, jotka tehdään henkilönkatsastuksena kuljettajalle. Mikäli henkilö kertoo juoneensa alkoholia ajon jälkeen eli esittää niin sanotun jälkinauttimisväitteen ei tarkkuusalkometrikoe voi tällöin käyttää, sillä tarkkuusalkometrikoe mittaa henkilön uloshengitysilmassa olevan alkoholinmäärän. Jälkinauttimisväite esitettäessä henkilöä on käytettävä verikokeissa, jotta takaisinlaskenta voidaan suorittaa henkilön veressä olleesta alkoholista. Tätä toimenpidettä varten poliisi voi suorittaa henkilönkatsastuksen siinä laajuudessa kuin se on tarpeellista. Tulen avaamaan rattijuopumukseen liittyviä käsitteitä myöhemmin tässä työssä.

Mikäli kuljettaja on nauttinut huumaavaa ainetta, ei poliisilla ole mahdollisuutta mitata huumaavaa ainetta hengitysilmosta. Tällöin ainoaksi vaihtoehdoksi jää verikokeen ottaminen kohdehenkilöltä, josta Rikostekninenlaboratorio voi tutkia henkilön veressä olleen huumaavan aineen määrän ja mitä ainetta henkilön veressä on kulkuneuvon kuljettamishetkellä ollut. Tämä toimenpide tehdään henkilönkatsastuksena kuljettajalle, poliisimiehen päätöksellä.

2 TEORIAOSUUS

2.1 Käsitteiden määrittelyä

Tässä kappaleessa tulen käsittelemään yleisimmät rattijuopumustutkintaan liittyvät käsitteet ja avaan miten ne liittyvät rattijuopumustutkintaan.

2.1.1 Virkatehtävä:

Kun poliisin on suoritettava hänelle poliisilaissa määritelty tehtävä, on poliisilla tällöin virkatehtävä. Poliisin tehtävät määritellään Poliisilain 1:1§ (22.7.2011/872) kohdassa. Näitä ovat mm. rikosten ennalta estäminen, ratkaiseminen ja syyteharkintaan saattaminen. Rattijuopumustutkinnassa kun poliisi epäilee rattijuopumusta tai muuta liikennesrikosta on poliisilla tällöin virkatehtävä. Toimivaltuuden tehtävän saattamiseen loppuun tarpeellisin keinon poliisi saa virkatehtävän kautta.

2.1.2 Syytä epäillä –kynnys:

Kun poliisi epäilee asiassa/tapahtumassa sattuneen rikoksen alkaa poliisi tällöin niin sanotusti epäilemään rikosta. Tämä epäily määräytyy, joka kerta poliisien saamien tietojen ja mahdollisen ennakkotiedon perusteella tapahtumasta. Jos poliisi epäilee, että rikos on tapahtunut ja sitä voidaan pitää mahdollisena, syytä epäillä -kynnys ylittyy ja tällöin poliisi alkaa suorittamaan mahdollisia esitutkintatoimenpiteitä rikoksen selvittämiseksi. Ei ole olemassa minkäänlaista prosenttilukua, kuinka todennäköinen rikos on ollut, vaan kyseessä on poliisipartion tai yksittäisen poliisimiehen harkinnassa oleva kynnys, jonka tarkoituksena on turvata niin asianosaisten oikeusturva, kuin varmistaa, että kyseessä oleva mahdollinen rikos tullaan tutkimaan. Erytishuomiona rikostutkinnassa on huomioita, että

mikäli poliisin syytä epäillä –kynnys ylittyy, mutta kyseessä on asianomistajarikos ei poliisi saa rikosta tutkia. Asianomistaja rikoksista on erillismaininta rikoslaissa.

2.1.3 Seulonta-alkometri:

Seulonta-alkometri on poliisin väline, jolla voidaan todeta henkilön hengitysilmassa oleva alkoholi puhallushetkellä. Seulonta-alkometri ei ole oikeudessa pitävä todiste henkilön veressä olleesta alkoholista vaan sen tarkoitus on ainoastaan todeta suuntaa-antavasti henkilön hengitysilmassa oleva alkoholi. Seulonta-alkometrien kunto varmistetaan tasaisin väliajoin poliisin toimesta kalibroimalla seulonta-alkometrit. Kun seulonta-alkometriä käytetään uloshengitysilmassa olevan alkoholin todentamiseen, voidaan sitä käyttää näyttönä syytä epäillä –kynnyksen todentamiseen. Näin olleen henkilön puhaltessa yli rattijuopumuksen rajan poliisin seulonta-alkometriin ylittyy poliisin syytä epäillä -kynnys.

Poliisin seulonta-alkometrissä henkilö puhaltaa pilliin, jolloin seulonta-alkometri ottaa näytteen puhalluksesta ja mittaa uloshengitysilmassa olleiden alkoholihiukkasten määrän ja ilmoittaa tämän jälkeen uloshengitysilmassa olleen alkoholin joko promilleina tai milligrammoina litraa kohden riippuen seulonta-alkometrin merkistä ja mallista. Poliisilla on käytössä kolme eri seulonta-alkometriä, jotka on hyväksytty poliisin käyttöön.

2.1.4 Huumepikatesti/Drugwipe:

Poliisin yleisin huumepikatesti on Drugwipe merkinen huumepikatesteri. Huumepikatesterin tarkoitus on toimia seulovana laitteena huumaaville aineille. Huumepikatesti voidaan tehdä kuljettajalle samalla lailla kuin seulonta-alkometri puhallus. Tarkoituksena on todeta onko henkilön veressä huumaavia aineita, jotka vaikuttaisivat henkilön moottorikulkuneuvon kuljettamiskykyyn.

Drugwipe -testissä henkilöltä otetaan suun limakalvoilta näyte, joka asetetaan sen jälkeen Drugwipen alustaan ja Drugwipe ”tutkii” näytteen ja havaitsee limakalvoilta otetusta näytteestä yleisimmät huumausaineet. Tämä kestää noin kahdeksan minuuttia. Drugwipe ei kuitenkaan ole pitävä todiste oikeudessa vaan se on seulontamenetelmä poliisilla.

Drugwipe ilmoittaa positiivisen näytetuloksen merkkiviivalla eri huumausaineiden kanssa. Drugwipea tulkitessa täytyy havainnoida mitkä viivat syntyvät sekä että kontrolliviivat syntyvät. Mikäli kontrolliviivat eivät synny ei näyte ole onnistunut.

2.1.5 HALMI/Tarkkuusalkometri:

HALMI on poliisin käytössä oleva tarkkuusalkometri. Tarkkuusalkometri on poliisin käytössä oleva tarkka tapa todeta hengitysilmassa oleva alkoholinmäärä vertaamalla sitä koeaineeseen. Tarkkuusalkometrin tarkoitus on saada tarkka lukema henkilön hengitysilmassa olevasta alkoholista. Tarkkuusalkometri on oikeuden mukaan pätevä todiste. HALMI:in puhalletaan kaksi kertaa, jonka jälkeen tarkkuusalkometri mittaa hengitysilmassa olleen alkoholin ja varmistaa, että alkoholin määrä on 99,9999% varmuudella alle henkilön puhaltaman alkoholin määrän. Syynä tähän on kohdehenkilön oikeusturvan varmistamisen. Tarkkuusalkometrillä käyttäminen on pakkokeino, josta kohdehenkilöllä on ilmoitettava. Tarkkuusalkometrikokeen ottamisesta päättää poliisimies eikä se tarvitse pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä Pakkokeinolain 9:2§ (22.7.2011/806) mukaisesti. Tarkkuusalkometrikokeesta kirjataan Pakkokeinolain 8:19§ mukainen pakkokeinopöytäkirja.

2.1.6 Verikoe:

Poliisi voi viedä henkilön verikokeisiin tavoitteenaan mitata veressä olevan alkoholin tai muun huumaavan aineen määrä. Verikoe suoritetaan terveydenhoidonammattilaisen toimesta ja poliisi valvoo toimenpidettä. Verikoe suoritetaan jälkinauttimisväitetapauksissa sekä huumerattiepäilytapauksissa. Verikokeissa henkilöltä otetaan yksi tai kaksi putkea verta riippuen tapauksesta. Verikokeen ottaminen henkilöltä liikennerikostutkinnassa on pakkokeino, josta kohdehenkilöllä on ilmoitettava. Verikokeen ottamisesta päättää poliisimies eikä verikokeen ottaminen tarvitse pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä Pakkokeinolain 9:2§ (806/2011) mukaisesti.

Verikokeessa tutkitaan poliisin pyynnön mukaisesti joko veressä ajohetkellä ollut alkoholin määrä, veressä ollut muun huumaavan aineen määrä tai verinäytteestä voidaan takaisinlaskea veressä ajohetkellä ollut alkoholinmäärä. Takaisinlaskua käytetään jälkinauttimistapauksia tutkittaessa.

2.1.7 Jälkinauttimisväite:

Jälkinauttimisväite tarkoittaa tapahtumaa, jossa moottorikulkuneuvon kuljettaja ilmoittaa juoneensa alkoholia ajamisen jälkeen, eikä poliisi ole ollut paikalla todentamassa ajoa. Jälkinauttimisväite esitettäessä poliisilla ei ole muuta tapaa todentaa veressä

tapahtumahetkellä ollutta alkoholia kuin verikokeen ottamalla, jonka jälkeen Rikostekninen laboratorio suorittaa takaisinlaskennan kohdehenkilön ilmoittamien ja poliisin toteamien tietojen perusteella.

2.1.8 Huumausainerattijuopumus:

Huumausainerattijuopumus tarkoittaa rikosta, jossa henkilö on nauttinut jotakin muuta huumaavaa ainetta kuin alkoholia, joka vaikuttaa kuljettajan moottorikulkuneuvon kuljetuskykyyn heikentävästi, ja on kuljettanut moottorikäyttöistä ajoneuvoa tämän aineen vaikutuksen alaisena.

2.1.9 Alkoholirattijuopumus:

Alkoholirattijuopumus tarkoittaa rikosta, jossa henkilö on nauttinut alkoholia sisältävää ainetta, ja henkilön veressä tai puhallusilmassa oleva alkoholin määrä ylittää laissa määritellyn rajan, ja kuljettaa tällöin moottorikäyttöistä ajoneuvoa.

2.2 Lainsäädäntö

Tämän kappaleen tarkoituksena on pohtia ja tuoda esiin laintuomat oikeudet poliisille rattijuopumustapauksien käsittelyyn sekä käydä lävitse prosessia pykälittäin esimerkkien kautta. Tavoitteena on alustavasti tuoda selkeyttä siihen, miten rattijuopumusprosessi etenee poliisin käsien kautta. Myöhemmin avaan poliisin toimivaltapykälät tarkemmin.

Poliisin tehtäviin kuuluu Poliisilain mukaisesti rikosten estäminen, ratkaiseminen, selvittäminen sekä syyteharkintaan saattaminen. Jotta poliisi voisi tehdä lakisääteisten tehtäviensä vaatimia asioita, joutuu poliisi puuttumaan välillä ihmisen perusoikeuksiin, kuten itsemääräämisoikeuteen ja liikkumisvapauteen.

2.2.1 Rattijuopumusprosessit

Käyn aluksi lävitse kuvitteellisen rattijuopumusprosessin, jonka jälkeen perehdyn lainpykälisiin syvemmin.

2.2.2 Jälkinauttimisväite rattijuopumustutkinnassa

Henkilö X kuljettaa henkilöautoa alkoholin vaikutuksen alaisena ja ajaa ajoneuvonsa ulos tieltä pysähtyen ojaan. Paikalle kutsutaan poliisi, ja partio 000 saapuu ulosajopaikalle 15 min ulosajon jälkeen. Kyseessä on tieliikenneonnettomuus, jossa ei ole vahingoittunut henkilöitä, mutta henkilöauton kuljettaja on autonsa vieressä selvästi humaltuneena. Henkilö kertoo nauttineensa alkoholia ajon jälkeen, muttei ennen ajoa yhtään. Poliisi päättää puhalluttaa seulonta-alkometrillä henkilön Pakkokeinolaki 9:2§ perusteella. Seulonta-alkometrin tulos näyttää 1.6 promillea, joka ylittää törkeä rattijuopumuksen, poliisille syntyy rikosepäily. Tällä hetkellä partiolla on rikosepäily, että ajoneuvon kuljettaja on rikkonut rikoslain 23.3§ tai 4§ syyllistyen rattijuopumukseen sekä mahdolliseen liikenneturvallisuuden vaarantamiseen RL. 23.1§ mukaisesti.

Henkilö on esittänyt jälkinauttimisväitteen. Poliisin on saatava nyt tarkempaa tietoa henkilön veressä olevasta alkoholista. Tämä voidaan todeta tarkkuusalkometrikokeella tai ottamalla verinäytteen henkilöstä. Tarkkuusalkometrikokeella poliisi voi todeta veressä mittaushetkellä olevan alkoholin hengitysilman alkoholipitoisuuden testaamalla. Tarkkuusalkometrikokeella poliisi ei kuitenkaan kykene mittaamaan veressä tapahtumahetkellä ollutta alkoholin määrää. Tällöin poliisin on turvauduttava Pakkokeinolain 8:34§ mukaiseen henkilökatsastukseen veressä olleen alkoholimäärän toteamiseksi. Tähän henkilökatsastukseen poliisi saa toimivaltuuden Pakkokeinolain: 9:2§:sta. Poliisin tavoitteena on siis tällä hetkellä saada selville kohdehenkilön veressä ollut alkoholimäärä ajoneuvon kuljettamishetkellä. Kohdehenkilö otetaan kiinni Esitutkintalain 6:6§ suomin valtuuksin poliisimiehen päätöksellä, jotta henkilölle voidaan suorittaa esitutkintatoimenpiteitä. Näitä ovat esimerkiksi henkilön mahdollinen kuulustelu sekä kiinnipitotiloissa pitäminen mikäli se on välttämätöntä, jotta henkilö ei pysty vaikuttamaan esimerkiksi verikokeiden tuloksiin nauttimalla alkoholia tai muuta huumaava ainetta, joka vaikuttaisi tutkimuksen tulokseen.

Kiinniottoa voidaan myös pitää epäillyn suojaamistoimenpiteenä ja hänen oikeuksiaan turvaavana toimenpiteenä. Tällöin kohdehenkilö ei pysty vahingossakaan vaikuttamaan tulokseen esimerkiksi juomalla alkoholia sisältäviä nesteitä ennen kuin tarvittavat verikokeet on otettu kuljettajalta.

Kiinniotossa täytyy kuitenkin huomioida vähimmän haitan periaate. Jos henkilön kiinniottaminen tai kiinnipitäminen toimenpiteiden jälkeen ei ole tarpeellista on henkilö päästettävä vapaaksi, ellei uusia kiinnioton syitä ja perusteita ilmene esitutkinnan aikana. Näitä voisivat olla esimerkiksi aikomus jatkaa rikollista toimintaa tai pyrkimys vaikuttamaan todistajaan tai asianosaisiin jollain lailla ennen kuin henkilöt on voitu kuulustella. Kiinniottoperusteisiin rattijuopumustutkinnassa perehdyn lakipykäliin keskittyvässä osassa hieman myöhemmin.

Henkilölle täytyy ilmoittaa Esitutkintalain 4:9§ ja 16§ mukaisesti rikoksesta epäillyn asema esitutkinnassa ja häneen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet välittömästi kun poliisi aloittaa esitutkinnan ja kohdistaa henkilöön esitutkintatoimenpiteitä. Mikäli henkilölle ei ilmoiteta hänen oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan alustavassa puhuttelussa tai kuulusteluissa saatuja tietoja ei voida käyttää tuomioistuimessa.

On mahdollista, että henkilö kieltäytyy puhaltamasta poliisin seulonta-alkometriin esimerkiksi ratsiassa. Henkilöllä on oikeus kieltäytyä puhaltamasta poliisin seulonta-alkometriin, mutta tällöin poliisi voi Pakkokeinolain 9:2§ nojalla kuljettaa henkilön terveyskeskukseen, terveysasemalle tai sairaalaan verikokeiden ottoa varten, jos on syytä epäillä, että henkilö on syyllistynyt rattijuopumukseen. Tätä problematiikka tulen käsittelemään myöhemmin tässä työssä syvemmin.

Seuraavaksi tulen käsittelemään huume- ja rattitapauksiin liittyvät lainkohdat, joita poliisihenkilö käyttää työssään lähes jatkuvasti. Käyn lainkohdat kuvitteellisten rattijuopumustapauksien kautta esimerkein lävitse.

2.2.3 Alkoholirattijuopumus

Poliisipartio 000 saa ilmoituksen epäilystä rattijuopumuksesta yleisellä tiellä päiväsaikaan. Ilmoittajan mukaan hän on nähnyt henkilön X ottavan alkoholia ennen kuin on lähtenyt kuljettamaan henkilöautoa.

Partio ottaa tehtävän vastaan. Tällä hetkellä partiolla ei ole tietoa siitä onko henkilö kuinka humaltunut, mutta partiolle on syntynyt virkatehtävä tapahtumasta. Partio löytää henkilön X kuljettamassa ajoneuvoa ja päättää pysäyttää ajoneuvon. Ajoneuvon pysäyttäminen tapahtuu Poliisilain 2.11§ ajoneuvon pysäyttäminen pykälän perusteella. Täältä partio saa

toimivaltuuden pysäyttää ajoneuvon, jos se on tarpeellista virkatehtävänä suorittamiseksi. Tässä tapauksessa ajoneuvon pysäyttäminen on välttämätön toimenpide henkilön ajoneuvon pysäyttämiseksi ja ajokunnon tarkastamiseksi. Poliisin näyttäessä punaista pysähtymisvaloa/-merkkiä edellä ajavan ajoneuvon kuljettajalle syntyy pysähtymisvelvoite tieliikennelain 93§ mukaisesti. Tällöin edellä ajavan ajoneuvon kuljettajan on pysäytettävä ajoneuvonsa lähimpään turvalliseen paikkaan.

Ajoneuvo pysähtyy poliisin merkin mukaisesti ja poliisipartio tekee päätöksen puhalluttaa henkilön. Oikeus puhalluttamiseen tulee Pakkokeinolaki 9:2§ mukaisesti, jossa poliisimies voi määrätä henkilön kokeeseen, jolla toteen näytetään henkilön nauttiman huumaavaa aine tai alkoholi. Pakkokeinolaki 9:2§ mukaisesti, jos henkilö kieltäytyy puhaltamasta poliisin seulonta-alkometriin ja/tai antamasta Drugwipe -näytettä, tai jos poliisi tarvitsee luotettavan tuloksen henkilön veressä olevasta alkoholista tai muusta huumaavasta aineesta, voidaan henkilö määrätä henkilökatsastuskokeeseen alkoholin tai muun huumaavan aineen toteennäyttämistä varten. Käytännössä tämä tarkoittaa, että poliisimies voi määrätä henkilön verikokeeseen, jos on syytä epäillä, että henkilö on mahdollisesti ollut alkoholin tai muun huumaavan aineen vaikutuksen alaisena ajon aikana.

Partio puhalluttaa henkilön ja seulonta-alkometri näyttää 1.3 promillea. Partio ilmoittaa henkilölle, että häntä epäillään törkeästä rattijuopumuksesta. Henkilö päätetään kuljettaa poliisiasemalle tarkkuusalkometrikokeeseen. Henkilö otetaan kiinni Esitutkintalain 6:6§ perusteella esitutkinnan turvaamiseksi ja esitutkinta toimenpiteiden varmistamiseksi. Tässä tapauksessa varman tuloksen varmistamiseksi tarkkuusalkometrikokeessa. Esitutkintalain 6:6§ mukainen kiinniotto tapahtuu poliisimiehen päätöksellä. Henkilö X on rikoksesta epäillyn asemassa ja häntä voidaan velvoittaa olemaan paikalla esitutkinnassa 12 tuntia ETL 6:5§ perusteella. Tänä aikana hänelle tulee suorittaa esitutkintatoimenpiteitä. Mikäli kiinnipidon tarve lakkaa on henkilö vapautettava välittömästi. Henkilön kiinnipitoa voidaan kuitenkin jatkaa pidempään, mikäli esitutkinnan aikana ilmenee uusia kiinnipitämiseen vaikuttavia seikkoja. Tällöin henkilö voidaan ottaa kiinni esimerkiksi rikosperusteisesti.

Henkilö X puhaltaa tarkkuusalkometrikokeessa 0.54 mg/l. Henkilö on tällöin syyllistynyt Rikoslain 23:4§ säädettyyn törkeään rattijuopumukseen ja hänet määrätään väliaikaiseen ajokieltoon poliisimiehen määräyksellä sekä hänen ajokorttinsa otetaan poliisin haltuun.

Toimivalta väliaikaiseen ajokieltoon määräämiseen tulee Ajokorttilain 70§ 1. momentin perusteella.

Henkilö menettää ajo-oikeutensa toistaiseksi voimassa olevaksi ajaksi tällöin Ajokorttilain 70§ mukaisesti. Kun henkilölle on suoritettu tarkkuusalkometrikoe, sekä muut tarpeelliset esitutkintatoimenpiteet on hänet tämän jälkeen vapautettava.

Yleisiä syitä henkilön kiinniottoon on Esitutkintalain 6:6§ mukainen kiinniotto, jonka tarkoituksena on turvata esitutkinta ja varmistaa rikoksesta epäillyn paikallaolo esitutkinnassa, jotta tarpeelliset esitutkinta toimenpiteet saadaan tehtyä. Näin varmistetaan esitutkinnan loppuunsaattaminen tehokkaasti. Rikoksesta epäiltyä voidaan pitää Esitutkintalain 6:6§ pykälällä kiinniotettuna maksimissaan 12h, mutta rikoksesta epäilty on vapautettava välittömästi, kun esitutkinta toimenpiteille ei ole enää tarvetta. Henkilöön on kuitenkin kohdistettava esitutkintatoimenpiteitä tämä aika, jona hänen vapauttaan rajoitetaan. Kohdehenkilön vapautta rajoitettaessa on huomioitava aina vähimmän haitan periaate.

Kyseinen esimerkki oli alkoholirattijuopumus. Seuraavaksi käsitelen huumausainerattitapauksen esimerkin kautta. Prosessi ei sinänsä eroa pykälän, mutta poliisin menetelmät huumausaineratin toteamiseksi eroavat hieman alkoholirattijuopumuksesta.

2.2.4 Huumausainerattijuopumus

Partio 000 saa ilmoituksen henkilöautosta, joka heittelee kaistalta toiselle sekä kiihdyttelee ja ajaa muutenkin epävarmasti. Partio 000:lle syntyy tällöin virkatehtävä. Poliisipartio huomaa vastaantulevana tuntomerkkeihin sopivan auton ja päättää pysäyttää auton Poliisilain 2.11§ perusteella henkilön ajokunnon tarkastamiseksi. Poliisi näyttää edessä ajavalle ajoneuvolle pysähtymismerkkiä. Tällöin ajoneuvon kuljettajalle syntyy Tieliikennelain 93§ mukainen pysähtymisvelvoite. Ajoneuvo pysähtyy ja partio päättää tarkistaa kuljettajan ajokunnon. Kuljettajana on sekava henkilö. Partio päättää puhalluttaa henkilö Pakkokeinolain 9:2§ suomin valtuuksin. Kuljettaja puhalltaa poliisin seulonta-alkometriin 0.00 promillea. Partio epäilee henkilön nauttineen huumaavaa ainetta ja päättää

tehdä kuljettajalle huumepestin. Huumepestissä henkilön limakalvoilta otetaan näyte, joka sen jälkeen asetetaan laattaan joka havaitsee yleisimmät huumeaineet.

Huumepesti näyttää positiivista kannabikselle, joka luokitellaan huumeeksi ja poliisille syntyy tällöin rattijuopumusepäily Rikoslain 23.3§ pykälän mukaisesti. Kuljettajan epäillänsä kuljettaneen moottorikäyttöistä ajoneuvoa huumeeseen alaisena.

Henkilölle päätetään suorittaa Pakkokeinolain 9:2§ mukainen henkilötarkastus veressä olevan huumeaineen toteamiseksi. Henkilö otetaan kiinni verikokeita varten ja hänet kuljetetaan lähimpään terveyskeskukseen/sairaalaan, jossa häneltä otetaan verinäyte. Verinäytteen ottaa terveysalan ammattilainen, jonka nimi kirjataan myöhemmin pakkokeinoasiakirjoihin. Poliisi valvoo kyseisen toimenpiteen. Mikäli henkilölle ei ole tarvetta suorittaa esitutkintatoimenpiteitä tämän jälkeen hänet tulee vapauttaa. Mikäli on olemassa vielä tarve, henkilön poistumisen estämiseksi ottaa hänet kiinni esitutkintatoimenpiteitä varten voidaan näin tehdä Esitutkintalain 6:6§ mukaisesti.

Kuljettaja voidaan määrätä tämän jälkeen Ajokorttilain 70§ mukaisesti väliaikaiseen ajokieltoon. Tämä on kuitenkin harvinaista huumerattijuopumustapauksissa, sillä vähimmän haitan periaatteen mukaisesti, poliisi pyrkii minimoimaan kohdehenkilölle aiheutuvan haitan. Tällöin henkilö yleensä määrätään ajokieltoon vasta, mikäli verikokeiden tulos näyttää positiivista huumeaineelle ja rattijuopumusepäily vahvistuu. Kuitenkin jos henkilö kuitenkin myöntää huumeeseen aineen käytön esimerkiksi verikokeiden jälkeisissä kuulusteluissa voidaan hänet tällä perusteella määrätä väliaikaiseen ajokieltoon poliisimiehen toimesta Ajokorttilain 70§ perusteella.

On harvinaista, että henkilöä epäiltäisiin törkeästä rattijuopumuksesta, mikäli hän on nauttinut huumeainetta. Tähän syynä ovat kvalifiointiperusteet, jotka löytyvät Rikoslain 23.4§ pykälästä. Poliisin pystyttävä näyttämään toteen, että henkilö on aiheuttanut vaaraa selkeästi liikenneturvallisuudelle tai henkilö on todella sekavassa tilassa eikä mahdollisesti ymmärrä ympäröivästä maailmasta pysäytyshetkellä mitään. Tämän poliisi voi osoittaa esimerkiksi kuvaamalla henkilön käytöstä keskustellessaan poliisin kanssa sekä kuvaamalla kuljettajan ajotapaa ja muuta käytöstä niin sanotulle C-lomakkeelle, joka on poliisin havaintolomake tavatessaan ajoneuvon kuljettajan.

Poliisi voi myös pyytää lääkäriä tekemään havaintoja henkilöstä viedessään ajoneuvon kuljettajan verikokeisiin. Lääkärin tekee havaintoja henkilön sekavuuden tilasta, koordinaatiosta ja motorisista kyvyistä. Näitä havaintoja poliisi voi käyttää esitutkinnassa perusteena ja niitä voidaan myös käyttää oikeudessa todisteena, mikäli henkilö epäiltäisiin törkeästä rattijuopumuksesta.

2.2.5 Oikeusturva rattijuopumuksessa

Lopuksi tässä kappaleessa käsittelen kohdehenkilön ja poliisin oikeusturvaa. Tässä kappaleessa pääasiassa keskityn pakkokeinoihin ja niiden tiedoksianto kohdehenkilölle. Kun poliisi kohdistaa henkilöön pakkokeinoja kuten esimerkiksi henkilökatsastuksen tavoitteena on saada näyte henkilön uloshengitysilmaasta tai verestä rattijuopumusepäilyn todentamiseksi, on kyseessä pakkokeinolain mukainen pakkokeino. Kun poliisi kohdistaa pakkokeinoja on poliisilla velvollisuus kirjata nämä pakkokeinot poliisien tietojärjestelmiin. Pakkokeino on annettava tiedoksi kohdehenkilölle mahdollisimman nopeasti ilman tarpeetonta viivytystä.

Pakkokeinon kohdehenkilöllä on oikeus saattaa poliisin häneen kohdistama pakkokeino käräjäoikeuden harkittavaksi siltäosin onko kyseinen pakkokeino ollut lainmukainen. Tästä syystä poliisilla on velvollisuus kirjata pakkokeino ja antaa se tiedoksi henkilölle. Tiedoksi antaminen tarkoittaa, että kohdehenkilölle kerrotaan miksi ja mikä pakkokeino on häneen kohdistettu ja millä perusteilla ja minkä asian selvittämiseksi. Poliisi voi myös luovuttaa henkilölle kirjallisen kopion häneen kohdistetusta pakkokeinosta perusteluineen, mikäli kohdehenkilö näin haluaa. Tällä menetelmällä turvataan kohdehenkilön oikeusturva ja samoin poliisimiehen oikeusturva pakkokeinoasioissa. Tällöin pakkokeinosta jää jälki järjestelmään, josta ne ovat luettavissa ja nähtävissä mikäli tarve sitä vaatii.

Kun poliisi epäilee henkilöä rikoksesta, on tälle kerrottava hänen oikeutensa ja velvollisuutensa esitutkintaan ja rikosepäilyyn liittyen. Tällöin turvataan rikoksesta epäillyn oikeusturva esitutkinnan alusta asti, ja että hän ei mahdollisesti vahingoita itseään esitutkinnassa kertomalla itsestään esimerkiksi vahingollista tietoa ellei näin itse halua. Kyseessä on henkilön itsekriminointisuoja turvaaminen esitutkinnassa.

Rattijuopumustapauksissa tämä tarkoittaa Henkilökatsastus pöytäkirjan eli HKY:n tiedoksiantoa henkilölle. Henkilökatsastus pöytäkirjaan tulee tieto kehen pakkokeino on kohdistettu, miksi se on kohdistettu, millä perusteilla ja kuka pakkokeinosta on päättänyt. Tällöin pakkokeinon kohteella on mahdollisuus viedä asiaa eteenpäin, mikäli kohdehenkilö kokee, että häneen on kohdistettu laittomasti pakkokeinoja.

Henkilö voidaan ottaa kiinni rikosperusteisesti rattijuopumustutkintaan, mutta vain mikäli rikosnimikkeenä on törkeä rattijuopumus. Rikosperusteisesta kiinniotosta päättä pidättämiseen oikeutettu virkamies ja lisäksi rikosperusteisen kiinniotossa täytyy täytyä Pakkokeinolain 2:5§ pykälän mukaiset pidättämisen edellytykset. Henkilöä ei siis voi ottaa kiinni rikosperusteisesti rikoksesta epäiltynä rattijuopumukseen ellei Pakkokeinolain 2:5§ muut edellytykset täyty. Tähän syynä on, että rattijuopumuksen Rikoslain 23:3§ maksimi rangaistus on kuusi kuukautta vankeutta. Kiinniottamisesta on täytettävä tarpeelliset pakkokeinopöytäkirjat, jotka annetaan myöhemmin tiedoksi kohdehenkilölle.

Entä jos partio toteaa henkilöä puhuttaessa, että henkilö on todella humalassa eikä kykene mahdollisesti huolehtimaan itsestään eikä kykene kertomaan missä asuu. Kohdehenkilöä ei kuitenkaan epäillä kuin rattijuopumuksesta, joten rikosperusteinen kiinniotto ei ole mahdollinen eikä sovellu tapaukseen. Tällöin henkilölle suoritetaan normaalit esitutkintatoimenpiteet kuten henkilökatsastus rattijuopumusepäilyn varmistamiseksi, mutta tämän jälkeen poliisiin täytyy pohtia onko vaaraa, että henkilö jää ulos makaamaan sammuneena tai jopa menehtyisi ulos talvella.

Poliisilla on tällöin mahdollisuus ottaa henkilö kiinni poliisilakiperusteisesti. Tämän kiinnioton tavoite on turvata henkilön selviäminen, jos tämä ei kykene huolehtimaan itsestään ja ei selviäisi ulkona mahdollisen kylmyyden vuoksi tai muista syistä. Harkinnan tekee poliisipartio.

Tapauksessa on tärkeä pohtia kuitenkin myös kohdehenkilön oikeusturvaa. Onko tarpeellista rajoittaa henkilön vapautta jos on lämmin kesäyö ja henkilön ulosnukahtaminen ei ole vaaraksi tämän terveydelle. Kiinniotosta vastaa poliisipartio ja päätöksen tapauksessa tekee poliisimies. Kiinnioton problematiikka ja lakiosiota pohtii tarkemmin Mansikkamäki, Tomi päällystyötyössään ”Putkaan, puistoon vai sairaalaan”. (Julkaistu: 2014)

2.3 Rattijuopumus esitutinnan kannalta oleelliset lainpykälät:

Tässä kappaleessa käsittelen huume- sekä rattijuopumustapauksissa oleelliset lainosa-alueet, joita poliisihenkilö tarvitsee käydessään lävitse rattijuopumustapausta, ja millä toimivaltuuksilla poliisi toimii näissä tapauksissa. Käyn lakipykälät lävitse ja samalla avaan, mihin kyseistä lakipykälää käytetään tai voidaan käyttää rattijuopumustutkinnassa. Ensiksi käsittelen rattijuopumusrikos lainkohdat, jonka jälkeen avaan hieman lainkohtia, jotka ovat osa prosessia. En kuitenkaan käsittele muita mahdollisia liikenne rikoksia, vaan tämän kappaleen on tarkoitus keskittyä rattijuopumukseen rikoksena ja sen esitutkintaprosessiin. Tässä kappaleessa olen kursivoinut lakiteksti osiot. Laki teksti osiot on lainattu Finlex.fi -nettisivulta ajantasaisesta lainsäädännöstä.

2.3.1 Rattijuopumus RL 23:3§

*Joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua nautittuaan alkoholia niin, että hänen verensä alkoholipitoisuus ajon aikana tai sen jälkeen on vähintään 0,5 promillea tai että hänellä tällöin on vähintään 0,22 milligrammaa alkoholia litrassa uloshengitysilmaa, on tuomittava **rattijuopumuksesta** sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.*

Rattijuopumuksesta tuomitaan myös se, joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua käytettyään huumausainetta niin, että hänen veressään on ajon aikana tai sen jälkeen käytetyn huumausaineen vaikuttavaa ainetta tai sen aineenvaihduntatuotetta. Tämän momentin säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, jos mainittu aine tai aineenvaihduntatuote on peräisin lääkevalmisteesta, jota kuljettajalla on ollut oikeus käyttää.

Rattijuopumuksesta tuomitaan niin ikään se, joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua käytettyään muuta huumaavaa ainetta kuin alkoholia taikka tällaista ainetta ja alkoholia niin, että hänen kykynsä tehtävän vaatimiin suorituksiin on huonontunut.

2.3.2 Törkeä rattijuopumus RL 23:4§

Jos rattijuopumuksessa

1) rikoksentekijän veren alkoholipitoisuus on vähintään 1,2 promillea tai hänellä on vähintään 0,53 milligrammaa alkoholia litrassa uloshengitysilmaa, tai

2) rikoksentekijän kyky tehtävän vaatimiin suorituksiin on tuntuvasti huonontunut taikka

3) rikoksentekijä on käyttänyt muuta huumaavaa ainetta kuin alkoholia tai tällaista ainetta ja alkoholia niin, että hänen kykynsä tehtävän vaatimiin suorituksiin on tuntuvasti huonontunut,

ja olosuhteet ovat sellaiset, että rikos on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle, rikoksentekijä on tuomittava törkeästä rattijuopumuksesta vähintään 60 päiväsakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Nämä kaksi ovat rattijuopumuksen perus sekä törkeä muotoinen rangaistuspykälä, jotka toimivat perusnimikkeinä rattijuopumustapauksissa. Törkeässä rattijuopumuksessa tärkeä huomioitava seikka on, että henkilö voi syyllistyä törkeää rattijuopumukseen huumausaineen vaikutuksen alaisena, mikäli toinen kvalifiointi peruste täyttyy. Tässä asiassa poliisipartion huomioit ja havainnot korostuvat sekä mahdollinen ajotavan kuvaaminen tai muuten henkilön sekavuuden havainnollistaminen kuten kuvaaminen ja/tai lääkärin havaintolomakkeen tekeminen.

2.3.3 Huumausaineen käyttörikos RL 50:2a§

Joka laittomasti käyttää taikka omaa käyttöä varten pitää hallussaan tai yrittää hankkia vähäisen määrän huumausainetta, on tuomittava huumausaineen käyttörikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Huumausaineen käyttörikos tulee rattijuopumusesitutkinnassa esiin, jos ajoneuvon kuljettaja on nauttinut jotain mahdollisesti huumaavaa ainetta kuten kannabista tai amfetamiinia, jotka vaikuttavat henkilön ajokykyyn. Poliisi voi todeta tällaisen huumavan aineen alustavasti huumepestillä. Jos on syytä epäillä, että henkilö on nauttinut huumaavaa ainetta, voidaan ajoneuvon kuljettaja viedä verikokeisiin, veressä olevan

huumaavan aineen määrän todentamiseksi. Käyttörikos tulee tällöin sivurikoksena rikosilmoitukseen.

2.3.4 Huumausaineen määrittely: Huumausainelaki: 1:5§,5

Tämä pykälä määrittelee mitkä aineet on todettu huumausainelaisissa huumaaviksi aineiksi. Tässä pykälässä määritellyiden aineiden vaikutuksen alaisena ajaminen on rattijuopumus, mikäli henkilöllä ei ole lupaa pitää hallussaan kyseistä lääkettä/ainetta tai sen aineenvaihduntatuotetta. Opinnäytetyössäni on liitteenä Rikosteknisenlaboratorion listaamat huumaaviksi aineiksi luokitellut aineet.

2.3.5 Toimivaltuus pysäyttää ajoneuvo: Poliisilaki 2:11§

Kulkuneuvon pysäyttäminen ja siirtäminen

Poliisimiehellä on oikeus määrätä kulkuneuvo pysäytettäväksi, siirtää kulkuneuvo tai määrätä se siirrettäväksi, jos se on perusteltua poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi.

Tämän poliisilain pykälän tarkoitus on tuoda poliisimiehelle oikeus pysäyttää mikä tahansa kulkuneuvo, jos se on tarpeellista virkatehtävän suorittamiseksi.

2.3.6 Pysähtymisvelvollisuus: Tieliikennelaki 93§

Ajoneuvon pysäyttäminen ja tarkastus

Ajoneuvo on poliisimiehen antamasta merkistä pysäytettävä.

Kuljettaja on velvollinen noudattamaan poliisimiehen ajoneuvon kunnon, varusteiden ja kuormituksen tarkastamiseksi antamia määräyksiä sekä sallimaan ajoneuvon liikennekelvottomuuden tarkastamisen.

2.3.7 Pakkokeinolaki 9:2§

Koe nautitun alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi

Poliisimies voi määrätä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan tai muussa [rikoslain 23 luvussa](#) tarkoitetussa tehtävässä toimivan kokeeseen, joka tehdään tämän mahdollisesti nauttiman alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi. Kokeesta kieltäytymisen

taikka kokeen suorittamisen turvaamisen tai luotettavan koetuloksen saamisen vuoksi voidaan toimittaa henkilönkatsastus, johon ei tarvita pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä. Koe on tehtävä siten ja sellaisella menetelmällä, ettei siitä aiheudu tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa tutkittavalle.

2.3.8 Henkilökatsastus: Pakkokeinolaki 8:32§

Rikoksesta epäillylle saadaan tehdä henkilönkatsastus esineen, omaisuuden, asiakirjan, tiedon tai seikan löytämiseksi 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettyin edellytyksin, jos on todennäköisiä syitä epäillä häntä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta, taikka rattijuopumuksesta tai huumausaineen käyttörikoksesta. Jollei epäilyyn ole todennäköisiä syitä, epäilty saadaan katsastaa vain, jos erittäin pätevin perustein voidaan olettaa löytyvän mainitussa kohdassa tarkoitettu esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai seikka.

2.3.9 Henkilöön kohdistuvan etsinnän toimittaminen 8:33§

Henkilöön kohdistuvasta etsinnästä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Poliisimies saa kuitenkin ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä toimittaa etsinnän, jonka tarkoituksena on sellaisen esineen takavarikoiminen, jota on voitu seurata tai jäljittää rikoksen tekemisestä verekseltään, jos etsinnän välitön toimittaminen on asian kiireellisyyden vuoksi välttämätöntä tai jos kysymys on 9 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettusta henkilönkatsastuksesta. Muuten etsinnästä on soveltuvin osin voimassa, mitä tämän luvun 6, 13 ja 19 §:ssä säädetään.

Jos henkilöön kohdistuva etsintä on perusteellinen, se on toimitettava sitä varten varatussa erillisessä tilassa. Jos etsinnän toimittaa muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö, saapuvilla on mahdollisuuksien mukaan oltava etsinnästä päättäneen virkamiehen nimeämä todistaja. Lääketieteellistä asiantuntemusta vaativan tutkimuksen saa suorittaa vain terveydenhuollon ammattihenkilö.

Henkilönkatsastusta ei saa toimittaa tutkittavan kanssa eri sukupuolta oleva muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö. Sama koskee henkilöntarkastusta, jossa tarkastettavan kehoa kosketaan käsin tai hänen ruumiilliseen koskemattomuuteensa puututaan muulla vastaavalla tavalla. Eri sukupuolta oleva muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö saa kuitenkin toimittaa henkilönkatsastuksen, joka käsittää ainoastaan sylkinäytteen ottamisen

tai puhalluskokeen. Henkilönkatsastuksessa ei verinäytteen ottamista, sylkinäytteen ottamista, kliinistä humalatilatutkimusta ja puhalluskoetta lukuun ottamatta saa olla saapuvilla muita eri sukupuolta olevia.

Henkilönkatsastuksesta ei saa aiheutua tutkittavalle mainittavaa terveydellistä haittaa.

2.3.10 Ajokorttilaki 70§, ajokieltoon määrääminen poliisimiehen toimesta

Poliisimies voi määrätä ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon ja ottaa ajokortin tai, jos ajokorttia ei ole vielä luovutettu, kuljettajantutkintotodistuksen haltuunsa:

1) jos on todennäköisiä syitä epäillä ajo-oikeuden haltijan syyllistyneen [rikoslain 23 luvun 3 §:n 1 momentissa](#) tai [4 §:ssä](#) tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen taikka [rikoslain 44 luvun 13 §:ssä](#) tarkoitettuun vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen;

2) jos on syytä epäillä ajo-oikeuden haltijan syyllistyneen törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai [rikoslain 23 luvun 3 §:n 2](#) tai [3 momentissa](#) tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen;

2.3.11 Poistumisen estäminen esitutinnan aikana ETL 6:6§

Poistumisen estäminen

Rikoksesta epäiltyä, joka on 5 §:n 2 momentin nojalla velvollinen olemaan läsnä esitutkinnassa ja jota ei ole pidätetty tai vangittu, saadaan esitutkinnassa pitää lukitussa tilassa, jos se on välttämätöntä hänen poistumisensa estämiseksi.

2.3.12 Kiinniottorikosperusteisesti Pakkokeinolaki 2:5§

Pidättämisen edellytykset

Rikoksesta todennäköisin syin epäilty saadaan pidättää, jos:

1) rikoksesta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin kaksi vuotta vankeutta;

2) rikoksesta on säädetty lievempi rangaistus kuin kaksi vuotta vankeutta, mutta siitä säädetty ankaran rangaistus on vähintään vuosi vankeutta ja epäillyn henkilökohtaisten olosuhteiden tai muiden seikkojen perusteella on syytä epäillä, että hän:

a) lähtee pakoon taikka muuten karttaa esitutkintaa, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa;

b) vaikeuttaa asian selvittämistä hävittämällä, turmelemalla, muuttamalla tai kätkemällä todistusaineistoa taikka vaikuttamalla todistajaan, asianomistajaan, asiantuntijaan tai rikoskumppaniinsa; taikka

c) jatkaa rikollista toimintaa;

3) hän on tuntematon ja kieltäytyy ilmoittamasta nimeään tai osoitettaan taikka antaa siitä ilmeisesti virheellisen tiedon; tai

4) hänellä ei ole vakinaista asuntoa Suomessa ja on todennäköistä, että hän poistumalla maasta karttaa esitutkintaa, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa.

Kun henkilöä on syytä epäillä rikoksesta, hänet saadaan pidättää, vaikka epäilyyn ei ole todennäköisiä syitä, jos pidättämiseen on muuten 1 momentissa säädetyt edellytykset ja epäillyn pidättäminen on odotettavissa olevan lisäselvityksen vuoksi erittäin tärkeää.

Alle 15-vuotiaana tehdystä rikollisesta teosta epäiltyä ei saa pidättää.

2.3.13 Epäillyn oikeudet ja velvollisuudet esitutkinnassa ETL 4:16§:

Ilmoitus epäillyn oikeuksista

Kun henkilölle ilmoitetaan, että häntä epäillään rikoksesta, hänelle on viipymättä ja viimeistään ennen hänen kuulemistaan ilmoitettava:

1) oikeudesta käyttää valitsemaansa avustajaa;

2) oikeudesta puolustajaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 1 §:ssä säädetyillä edellytyksillä;

3) oikeudesta maksuttomaan oikeusapuun ja avustajaan oikeusapulaissa ([257/2002](#)) säädetyillä edellytyksillä;

4) oikeudesta saada tieto rikoksesta, josta häntä epäillään, sekä tieto rikosepäilyä koskevista muutoksista;

5) oikeudesta tulkkaukseen sekä olennaisten asiakirjojen käännöksiin siten kuin 13 §:ssä, pakkokeinolain 2 luvun 16 §:ssä ja 3 luvun 21 §:ssä sekä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 a luvun 3 §:ssä säädetään;

6) oikeudesta vaieta ja olla muutoinkin myötävaikuttamatta rikoksensa selvittämiseen.

Rikoksesta epäillylle on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitetuista oikeuksista 12 §:ssä tarkoitetulla epäillyn käyttämällä kielellä. Epäillylle on ilmoitettava 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta oikeudesta kirjallisesti, jollei asia ole suppeassa esitutkinnassa käsiteltävä

Henkilölle on ilmoitettava hänen oikeutensa ja velvollisuutensa viiveettömästi, mikäli poliisi kohdistaa henkilöön esitutkintatoimenpiteitä kuten kuulustelua. Tällöin taataan henkilön oikeusturva esitutkintaprosessin aikana. Oikeuksien ja velvollisuuksien ilmoitusvelvollisuus syntyy rikosepäilyn syntyessä. Kun henkilölle ilmoitetaan häntä epäiltävän rattijuopumuksesta, (tai mistä tahansa muusta rikoksesta) on hänelle ilmoitettava hänen oikeutensa ja velvollisuutensa esitutkinnassa.

Tämän kappaleen tarkoitus oli tuoda esiin mitä laki on säättänyt rattijuopumustutkintaan liittyvistä pykälistä ja helpottaa lukijaa tarkistamaan rattijuopumustutkintaan liittyviä säännöksiä. Seuraavaksi tulen käsittelemään rattijuopumustutkinnan ongelmakohtia, joita poliisi kohtaa työssään. Kappaleen tarkoituksena on avata poliisin toimivalta säännöksiä sekä tuoda esiin mitä KKO on asiasta linjannut.

2.4 Ongelmakohtia

Poliisi kohtaa luultavasti ainakin kerran urallaan kysymyksen rattijuopumustapauksissa kuten: ”Entä jos en puhalla?” tai ”En suostu puhaltamaan alkometriin”. Miten poliisiin tulisi vastata näihin kysymyksiin. Nykyaikana ihmiset alkavat olla entistä tietoisempia omasta oikeusturvasta ja oikeuksistaan, joten poliisillakin tulee olla valmius vastata ihmisten esittämiin kysymyksiin liittyen kohdehenkilön oikeusturvaan. Tämä asianosaisten oikeusturvan esiin tuominen korostuu nykyajan esitutkinnan osa-alueilla vahvasti. Henkilön oikeuksista on kerrottava ja siitä tehdään myös kirjaukset esitutkimateriaaliin.

Vuonna 2014 Korkein oikeus antoi päätöksen (KKO 2014/67) liittyen liikenne rikkomukseen ja siihen liittyvään ilmoitusvelvollisuuteen vastaan epäillyn itsekriminointisuoja. Korkeimman oikeuden päätöksen mukaan epäilty ei ollut velvollinen jäämään paikalle ja ilmoittamaan tietoja itsestään vastaosapuolelle asian selvittämiseksi ja näin oman rikosepäilynsä vahvistamiseksi. Tähän asiaan vedoten ihmiset alkoivat kieltäytyä puhaltamasta poliisin seulonta-alkometriin, perusteenaan ettei heihin näin voisi kohdistua rikosepäilyä.

Korkein oikeus otti kuitenkin kantaa asiaan hieman sivuten. KKO 2014/67, 10 korkein oikeus linjaa ”10. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännön mukaan itsekriminointisuojan saamisen edellytyksenä on, että suojattavaan on jo kohdistunut rikosepäily.” (Lähde:

<http://korkeinoikeus.fi/fi/index/ennakkopaatokset/precedent/1411459201442.html>

6.8.2017)

Jos kyseessä on ratsiamuotoinen puhallutus eli niin sanottu massapuhallutus teemainen rattijuopumusvalvonta ei henkilöön ole kohdistunut missään välin rikosepäilyä vaan kyseessä on valvontatapa. Näin ollen henkilöllä ei ole perusteita kieltäytyä puhaltamasta alkometriin ja henkilöllä on tällöin velvollisuus puhaltaa PKL. 9:2§ mukaisesti poliisin seulonta-alkometriin alkometriin. Jos henkilö kuitenkin kieltäytyy puhaltamasta poliisin seulonta-alkometriin, voidaan henkilö viedä verikokeisiin poliisimiehen määräyksellä, mikäli on syytä epäillä että ajoneuvon kuljettaja on nauttinut alkoholia tai muita huumaavia aineita, jotka vaikuttavat ajosuoritukseen heikentävästi. Toisin sanoen on syytä epäillä, että henkilö on syyllistynyt rattijuopumukseen. Tämän arvioinnin tekee paikalla oleva poliisipartio. Kuitenkaan pelkkä kieltäytyminen seulonta-alkometriin puhaltamisesta ei ole peruste suorittaa ajoneuvon kuljettajalle henkilökatsastusta. Vaikka toimivaltuus henkilön henkilökatsastukseen viemisestä on olemassa, on tapahtumaa pohdittava myös suhteellisuusperiaatteen ja vähimmän haitan periaatteen kautta. Onko henkilölle henkilökatsastuksen suorittaminen tarpeellinen ja välttämätön toimenpide asian selvittämiseksi. Jos vastaus on kyllä, voidaan moottoriajoneuvon kuljettaja viedä verikokeisiin poliisimiehen päätöksellä.

Mahdollista rattijuopumusta tukevaa näyttöä ovat muun muassa alkoholin haju, tyhjät/puolityhjät alkoholijuomat autossa, sekava käytös, kommunikoinnin

heikkous/vaikeus. Arvion henkilön kunnosta paikalla tekee poliisimies. Poliisin täytyy pystyä perustelemaan toimenpiteensä peruste pakkokeinon kohteelle, siis miksi poliisi epäilee henkilöä rattijuopumuksesta. Tähän poliisi voi käyttää esimerkiksi edellä mainittua havaintolomake C:tä. Tällöin tapahtumasta jää myös kirjallinen muistiinpano, mitä poliisipartio on havainnut kohdehenkilöstä.

Omien kokemuksieni perusteella lähes kaikissa ulosajo tapauksissa, joissa on osana alkoholi, kuljettaja esittää jälkinauttimisväitteen. Kuljettaja kertoo, että ennen ajoa hän ei olisi juonut tippaakaan alkoholia, mutta ulos ajon jälkeen alkoi nauttimaan. Syynä tähän on, että jälkinauttimisväitteellä yleensä pyritään välttämään rattijuopumus tai jopa törkeä rattijuopumus väite, ja tällöin kortin poisottaminen kuljettajalta olisi vaikeammin perusteltavissa ja tuomio olisi pienempi. Henkilöä epäiltäisiin tällaisessa tapauksessa vain mahdollisesti liikenneturvallisuuden vaarantamisesta. Jälkinauttimisväite esitettäessä pyydetään epäiltyä esittämään nauttimansa alkoholi paikalla sekä kertomaan tapahtumat mahdollisimman tarkasti. Lisäksi jos on syytä epäillä, että henkilö on nauttinut alkoholia ennen ajoneuvon kuljettamista, voidaan henkilö viedä verikokeisiin kuljettamishetkellä veressä olleen todellisen alkoholimäärän toteennäyttämiseksi. Rikostekninenlaboratorio pystyy ns. takaisin laskemaan henkilön veressä olleen alkoholin määrän kulkuneuvon kuljettamishetkellä poliisin kirjaamien tietojen ja kohdehenkilön antamien tietojen pohjalta.

Kun poliisimies vie moottorikulkuneuvon kuljettajan verikokeisiin, verikokeen voi ottaa terveydenhoidon ammattihenkilö. Poliisilla ei kuitenkaan ole velvollisuutta pohtia tai edes tarvetta miettiä onko henkilö koulutusvaatimuksiltaan kykenevä ottamaan verikoetta. Kun moottoriajoneuvon kuljettaja viedään sairaalaan tai terveystasemalle tai terveyskeskukseen paikalta löytyy kyllä henkilö, joka on valmis ja koulutettu ottamaan verikokeen kohdehenkilöltä. Nyrkkisääntönä voidaan pitää, että sairaanhoitaja tai korkeammin koulutettu henkilö on terveydenhoidon ammattilainen ja tällöin kykenevä ottamaan verikokeen henkilöltä. Verikokeen valvonnasta vastaa poliisimies. Vaikka kyseessä on henkilökatsastus, on poliisilla oikeus ja velvollisuus olla paikalla valvomassa henkilökatsastuksen suorittamista vaikka kohdehenkilönä toimisi vastaavaa sukupuolta oleva henkilö. Poliisin paikallaolo-oikeus mainitaan Pakkokeinolain 8 luvussa henkilön kohdistuvan etsinnän toimittamisesta.

Mikäli henkilö kieltäytyy puhaltamasta poliisin seulonta-alkometriin tai kieltäytyy antamasta huumeepikatestinäytettä ajokunnon tarkastuksen yhteydessä vetoamalla itsekriminointisuojaan, voidaan henkilö velvoittaa antamaan verinäyte Pakkokeinolain 9:2§ perusteella, mikäli se on tarpeellista henkilön ajokunnon varmistamiseksi. Tässä tapauksessa en tarkoita ratsiaomaista massapuhallutusta vaan poliisin esimerkiksi sattumanvaraisesti tekemää ajotapavalvontaa tai poliisin aiemmin saaman ilmoituksen mukaista ajokunnontarkastusta. Tapahtumassa täytyy kuitenkin painottaa partion tekemää harkintaa tapauksessa ja syytä epäillä –kynnyksen ylittymistä.

Henkilökatsastukseen ei kuitenkaan riitä perusteeksi pelkkä kieltäytyminen vaan poliisin syytä epäillä –kynnyksen on ylityttävä. Tässä tapauksessa voidaan hieman pohtia milloin syytä epäillä –kynnys voisi ylittyä. Kyseessä on poliisintehtävien mukainen ajokunnontarkastus tapahtuma ja henkilö kieltäytyy antamasta seulonta-alkometri näytettä. Poliisille syntyy kysymys miksi henkilö ei halua antaa poliisille seulonta-alkometri näytettä. Tässä tapauksessa, jos henkilö ei esitä mitään perustetta miksi kieltäytyy puhaltamasta ylittyy syytä epäillä –kynnys. Arvion paikalla tekee aina poliisipartio tekemiensä havaintojen pohjalta.

2.4.1 Niskoittelu:

Mikäli henkilö kieltäytyy puhaltamasta poliisin seulonta-alkometriin hänen ajokuntonsa tarkastamiseksi, on poliisilla keinoina moottoriajoneuvon kuljettajan vieminen henkilökatsastukseen ajokunnon varmistamiseksi mikäli se on tarpeellista ja rikoksen syytä epäillä- kynnys ylittyy.

Asiassa täytyy huomioida ensimmäisenä poliisin toimivaltuus tapahtumassa joka tulee pakkokeinolain 9:2§ pykälästä.

” Poliisimies voi määrätä ”

Tämän kohdan mukaan poliisimies voi antaa määräyksen henkilölle, joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa puhaltaa seulonta-alkometriin tai käskeä häntä antamaan sylkinäytteen poliisille.

Mikäli henkilö kieltäytyy, voidaan hänen katsoa vastustavan poliisin toimivallassa antamaa käskyä. Tällöin voidaan henkilön katsoa syyllistyneen niskoitteluun poliisia vastaan Rikoslain 4:16§ 1 kohdan mukaisesti.

Rikoslain 4:16§

Niskoittelu poliisia vastaan

Joka

1) jättää noudattamatta poliisimiehen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi taikka tehtävän suorittamiseksi toimivaltansa rajoissa antaman käskyn tai kiellon,

2) kieltäytyy antamasta poliisimiehelle poliisilain 2 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja,

3) jättää noudattamatta poliisilain 2 luvun 11 §:n 1 momentissa tarkoitetun, poliisimiehen kulkuneuvon pysäyttämiseksi tai siirtämiseksi antaman selvästi havaittavan merkin tai määräyksen,

4) laiminlyö poliisilain 9 luvun 3 §:ssä säädetyn avustamisvelvollisuutensa tai

5) hälyttää aiheettomasti poliisin taikka antamalla väärää tietoa vaikeuttaa poliisin toimintaa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, niskoittelusta poliisia vastaan sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi.

Lähtökohtaisesti tämä pykälä on tehty yleisen ja järjestyksen turvaamiseksi ja toimii Rikoslain 16:1§ (virkamiehen väkivaltainen vastustaminen) lievempänä versiona, jonka tavoitteena on turvata poliisin YJT-valvonta. Niskoittelupykälä antaa poliisille tällöin mahdollisuuden rangaista henkilöitä jotka esimerkiksi kieltäytyvät poistumasta alueelta poliisin käskystä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Kuitenkin mikäli poliisi antaa toimivaltuutensa rajoissa virkatehtävän suorittamiseksi käskyn on tämän käskyn noudattamatta jättäminen Rikoslain mukaista niskoittelua. Asiaan on ottanut kantaa Itä-Suomen Yliopiston lehtori Mika Launiala artikkelissaan ”Seulonta-alkometriin puhaltaminen, itsekriminointisuoja ja niskoittelu.”

Mielenkiintoinen seikka niskoittelussa poliisimiestä vastaan rattijuopumustapauksissa on, että korkeammat oikeusasteet eivät ole ottaneet kantaa alkometriin puhaltamatta jättämiseen niskoittelu pykälän kautta. Tällöin asiasta ei ole saatu vielä korkeamman oikeus asteen kannanottoa miten niskoittelu pykälää tulisi soveltaa tapauksessa, vai tulisiko sitä soveltaa asiassa ollenkaan.

2.5 Rattijuopumustutkinta eri alueilla

Tässä kappaleessa käyn lävitse eri käytäntöjä eri poliisilaitosten alueella, miten alueellisesti rattijuopumustapaukset tutkitaan ja kelle kuuluu milloinkin rattijuopumuksen mahdollinen tutkinta. Käytän lähteenä henkilökohtaisesti haastattelemiani poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoita, jotka ovat olleet työharjoittelujaksolla eri puolilla Suomea. Kysymyspatterin tavoitteena oli selvittää miten eri kenttäjohtoalueilla rattijuopumustutkinta suoritetaan. Kuitenkin täytyy huomioida, että käytännöt kenttäjohtoalueilla olevilla asemilla voi myös vaihdella.

Rattijuopumustutkintaa kuuluu kaikkien poliisimiesten lähes jokapäiväiseen työnkuvaan. Jokilaaksojen alueella kentällä toimivat poliisimiehet tutkivat rattijuopumuksia työn ohessa esimerkiksi kuulustelemalla epäillyn mikäli henkilö on kuulustelukunnossa. Henkilön kuulustelukuntoon vaikuttaa henkilön humalatila, sekä halukkuus tulla kuulluksi ja mikäli rikoksesta epäilty henkilö ymmärtää oikeutensa ja velvollisuutensa esitutkinnassa. Harkinnan kuulustelukunnosta tekee kuulusteleva poliisimies.

Jokilaaksojen kenttäjohtoalueella kenttämiehet voivat hoitaa koko esitutkintaprosessin loppuun myös mikäli kyseessä on niin sanottu selvä rattijuopumustapaus. Henkilö on siis voitu käyttää tarkkuusalkometrikokeessa ja voitu kuulla kiinniottaneen partion toimesta. Tällöin partio myös hoitaa esitutkintapöytäkirjan kokoamisen sekä muut tarvittavat toimenpiteet esitutkinnan loppuunsaattamiseksi, kuten ajokieltoon määräämisen työn ohessa.

Mikäli kyseessä on rattijuopumustapaus, joka vaatii verikokeiden tuloksien saamista Rikosteknisestälaboratoriosta, eikä henkilöä voida kuulla kiinniottaneen partion toimesta tämän esimerkiksi rikoksesta epäillyn humalatilan vuoksi, siirretään esitutkinta Rikostorjunta ja tutkinta -sektorin loppuunsaattavaksi.

Suomen eteläisillä alueilla (esimerkiksi Helsinki, Vantaa, Kouvola, Lahti) kentällä toimivat partiot kuulustelevat rikoksesta epäillyn mikäli se on mahdollista henkilön tilan huomioon ottaen sekä suorittavat ilmoituksen kirjaamisen sekä mahdolliset pakkokeinot ja niiden kirjaukset. Näillä alueilla ei kuitenkaan partio kokoa esitutkintapöytäkirjaa vaan asia siirtyy tämän jälkeen Rikostorjunta ja tutkinta –sektorin loppuunsaatettavaksi.

Työssä olleet henkilöt kokivat, ettei kenttätöön ohessa olisi mahdollista saattaa esitutkintaa loppuun tehtävämäärien vuoksi.

Suomen pohjoisilla kenttäjohtoalueilla (esimerkiksi Rovaniemi) partio toimii samoin kuin muillakin alueilla alkutoimien osalta. Partio kuulee henkilön, mikäli se on mahdollista, sekä täyttää mahdolliset asiaan liittyvät pakkokeinopöytäkirjat. Tämän jälkeen tutkinta siirretään Rikostorjunta ja tutkinta –sektorin loppuunsaatettavaksi.

3 Produkti

3.1 Produktin luominen

Produkti on opinnäytetyöni tuote, eli "Kenttämiehen ohjeistus rattijuopumukseen" - ohjeistus. Opinnäytetyön tavoitteena on ollut luoda yksinkertainen ohjeistus pääasiassa valvonta- ja hälytyssektorilla toimiville partioille Jokilaaksojen alueella, mutta jota voitaisiin soveltaa myös valtakunnallisesti. Ohjeistuksen tavoitteena oli luoda lyhyt, nopeasti läpiluettava ja yksinkertainen ranskalaisin viivoin-periaatteella tehty ohjeistus, joka vastaisi yleisimpiin valvonta ja hälytyssektorin törmäämiin ongelmiin rattijuopumustapauksissa, sekä antaisi selkeän ja helpon rungon mitä tehdä missäkin tilanteessa, johon liittyy rattijuopumus epäily.

Ongelmana oli ollut pöytäkirjojen mm. virheellinen täyttäminen sekä ristiriitaisuudet Poliisiasiantietojärjestelmän tietojen ja verinäytepaketin tietojen kanssa.

Produktin pohjana toimi Jokilaaksojen valvonta- ja hälytystoimintasektorin toivomus saada Jokilaaksojen kenttäjohtoalueelle yksinkertainen mutta selkeä ohjeistus, kentällä toimiville poliisimiehille. Ohjeistuksesta tulisi löytyä vastaus yksinkertaisimpiin rattijuopumustapauksiin ja ohjeistuksen tulisi ohjeistaa kentällä toimivaa miestä hoitamaan rattijuopumusprosessin tehokkaasti ja nopeasti loppuun saakka oikein menetelmin. Rajoittavana tekijänä ohjeistuksessa oli sen pituus. Erityistoiveena esitettiin, että ohjeistus olisi maksimissaan kaksi sivua pitkä ja se olisi ohjeistus, joka voisi kulkea mukana poliisiautossa laminoituna kaksipuolisena ohjeistuksena, josta olisi nopea etsiä vastaus kysymyksiin kuten: mitkä pakkokeinot tulisi täyttää missäkin tapauksessa ja miten eri tapauksissa kannattaisi menetellä. Työni tavoite on laskea verinäytepakettien palautusprosenttia Rikosteknisestä laboratorion ja näin nopeuttaa ja tehostaa rattijuopumustutkintaa Jokilaaksojen kenttäjohtoalueella.

Aloitin tuotteen luomisen käymällä lävitse rattijuopumusprosessin ja mitä se pitää sisällään ja mitä asioita poliisihenkilön tulee huomioida käydessään lävitse asiakkaan kanssa rattijuopumusprosessia. Tavoitteena oli luoda ohjeistus, joka turvaa asiakkaan oikeusturvan sekä varmistaa, että rattijuopumusprosessi käydään lävitse mahdollisimman tehokkaasti sekä kustannustehokkaasti. Tavoitteena on välttää virheellisten verinäytepakettien Rikostekniseenlaboratorioon sekä tehostaa ja ohjeistaa poliisin kohtaamia problemaattisia

tilanteita rattijuopumustutkinnassa. Varsinaista ongelmaa ei tiedossa ole ollut rattijuopumustutkinnassa, mutta ohjeistuksen tarkoitus onkin ollut helpottaa ja vastata yksinkertaisimpiin kysymyksiin rattijuopumustutkinnassa.

Ohjeistuksen luontiin osallistui Jokilaaksojen rikostorjunta ja tutkinta ryhmän jäseniä, sekä valvonta ja hälytystoimintasektorin poliiseja, jotka antoivat palautetta sekä mielestään tarpeellisia lisäyksiä, jotka olivat olleet heidän kokemissaan rattijuopumustapauksissa ongelmia tai pohdintaa herättäviä, miten näissä tapauksissa tulisi toimia.

Näytin produktin useita eri raakaversioita Valvonta- ja hälytystoiminta sekä Rikostorjunta ja -tutkinta sektorin henkilöstölle sekä pyysin tutkinnan Ylikomisariota antamaan palautetta työstä ja hänen mielestään tärkeiden pykäliden painotusta. Viimeisimmän version saatoin Valvonta- ja hälytystoiminta sektorin kokeiltavaksi keväällä 2017, jonka hyväksyi Valvonta- ja hälytystoiminta sektorin päällikkö kentälle.

Jotta ohjeistukseni olisi saavuttanut tavoitteensa, sen tulisi laskea rattijuopumukseen liittyvien verinäytepakettien palautusprosenttia Jokilaaksojen alueella ja näin ollen tehostaa sekä nopeuttaa rattijuopumustutkintaa.

3.2 Produktin arviointi

Olen saattanut tuotteen arvioitavaksi kentällä toimiville poliisimiehille sekä Jokilaaksojen Valvonta ja Hälytystoiminta yksikön päällikölle ja tuote on ollut testauksessa Jokilaaksojen kenttäjohtoalueella kevään 2017. Tuotteen on hyväksynyt Jokilaaksojen kenttäjohtoalueen valvonta ja hälytystoiminta sektorin päällikkö kokeiluun.

Tilasin Rikosteknisestä laboratorion taulukon Suomen poliisin verinäytepakettien palautusprosentteista, joka on liitteenä tässä työssä. (Liite 2) Liitteen on laatinut Rikosteknisestä laboratorion kemisti Rintatalo. Pyysin ajanjaksoksi vuoden 2016 kesäsyyskautta, sekä vuoden 2017 Syyskuuhun asti. Taulukosta huomaa suuria vaihteluita Suomen poliisin verinäytepakettien palautusprosentteissa aina korkeimmillaan 16.7 %:sta (Helsingin poliisilaitos) 1.1%:iin Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella.

Rikostekninenlaboratorio ilmoitti, ettei se erottele verinäytepakettien lähettäviä laitoksia muutenkin pääpoliisilaitosten perusteella. Tällöin oli mahdotonta saada vain Jokilaaksojen kenttäjohtoalueen verinäytepakettien palautusprosenttia. Taulukosta kuitenkin ilmenee, että Oulun alueella vuonna 2016 1.7 - 31.12.2016 aikana verinäytepakettien palautusprosentti oli 6.6 %.

Vuonna 2017 Tammikuusta elokuuhun palautusprosentti oli taas 6.1 %. Ohjeistukseni tuli käyttöön Jokilaaksojen kenttäjohtoalueella keväällä 2017. Tähän puolenprosenttiyksikön laskuun on voinut vaikuttaa tuotteeni, joka olisi vähentänyt Jokilaaksojen alueelta lähtevien verinäytepakettien palautusprosenttia. Tällöin ohjeistuksellani olisi ollut positiivinen vaikutus verinäytepakettien palautusprosenttiin.

4 Tiivistelmä rattijuopumuksesta

Tämän työn tarkoituksena on ollut selkeyttää ja tutkia rattijuopumuksia ja niihin liittyviä lakiosia sekä rattijuopumuksen problematiikka kentällä toimivan poliisimiehen silmin. Rattijuopumus on poliisin lähes jokapäiväistä työtä ja lähes rutiininomaista toimintaa. Kun työstä tulee rutiinia, silloin virheitä sattuu eniten. Tämän takia rutiininomaiset asiat vaativat aina tarkkuutta tekijältä. Poliisin työntarkkuus on korostunut viime vuosina ja poliisin täytyy pystyä perustelemaan toimenpiteensä kohdehenkilölle aina.

Vaikkakin rattijuopumukset ovat vähentyneet viime vuosina tilastollisesti (poliisin vuosikertomus 2016), on poliisilla jokapäiväistä työsarkaa rattijuopumustutkinnassa. Rattijuopumukseen liittyvä prosessi ei ole vaikea mutta vaatii tarkkuutta kuten kaikki esitutkintaan liittyvät toimenpiteet.

Rattijuopumuksia on kahdenlaisia ja ne jakaantuvat moottorikulkuneuvon kuljettamiseen alkoholin vaikutuksen alaisena ja moottorikulkuneuvon kuljettamiseen muun huumaavaan aineen vaikutuksen alaisena. Poliisi voi todeta alkoholin vaikutuksen alaisena kuljettamisen seulonta-alkometrillä, jonka jälkeen kuljettajalle voidaan suorittaa henkilökatsastus liikennejuopumuksessa eli hänet kuljetetaan HALMI eli tarkkuusalkometrikokeeseen tai verikokeeseen riippuen tilanteesta. Mikäli henkilö esittää jälkinauttimisväitteen eikä häntä ole saatu ajosta kiinni, ainoa vaihtoehto on verikokeiden suorittaminen kuljettajalle.

Poliisi voi todeta rattijuopumuksen huumaavan aineen vaikutuksen alaisena huumeepikatestillä tai havainnoimalla henkilöä muuten. Poliisilla on käytössään Drugwipe -merkkinen huumeepikatesti mikä reagoi useimpiin huumausaineiksi luokiteltuihin aineisiin. Mikäli poliisipartio epäilee henkilön kuljettaneen moottorikulkuneuvoa huumaavien aineiden vaikutuksen alaisena, ei poliisi voi kuljettaa häntä tarkkuusalkometrikokeeseen, koska tarkkuusalkometri HALMI -ohjelma ei havaitse huumaavia aineita, vaan ainoastaan alkoholin. Tällöin ainoa vaihtoehto on henkilökatsastuksen suorittaminen verikokeen ottona.

Pakkokeinoista on tehtävä pöytäkirjat ja ne on annettava tiedoksi kohdehenkilölle ja toimitettava myös paperinen kopio pakkokeinopöytäkirjoista mikäli kohdehenkilö ne haluaa.

Pelkkä kieltäytyminen seulonta-alkometriin puhaltamisesta tai sylkinäytteen antamisesta ei kuitenkaan ole peruste henkilökatsastuksen suorittamiseen moottoriajoneuvon kuljettajalle, vaan poliisin syytä epäillä –kynnyksen on ylityttävä. Harkinnan paikalla tekee poliisimies tai poliisipartio yhdessä.

Tämän työn lopputuotoksena on Jokilaaksojen kenttäjohtoalueelle tehty rattijuopumusohjeistus nimeltään ” Kenttämiehen ohjeistus rattijuopumukseen”. Ohjeistus on kokeilussa Jokilaaksojen kenttäjohtoalueella keväällä 2017. Ohjeistus toimii opinnäytetyöni produktina.

Mielestäni paras tapa tehostaa rattijuopumustutkintaa on poliisien koulutuksen laadukkaana ylläpitäminen sekä varmistaa, että kyseistä taito ylläpidetään tasaisesti yllä poliisi toimissa. Tärkeinä asioina pidän huolellisuutta esitutkinnassa ja tämän työn painopiste onkin kentällä toimivan poliisimiehen ohjeistus ja toimenpiteiden varmistaminen jokapäiväisessä työssä.

Tärkeää nykypäivänä on poliisin huomioida asiakkaan, että poliisin oma oikeusturva tehdessään jokapäiväistä työtään. Tämän takia olen ohjeistuksessani keskittynyt, mitkä pakkokeinoasiakirjat tulee täyttää. Ohjeistukseen kuuluu myös mitä lainkohtia tulee

poliisiasiantietojärjestelmässä valita, jotta rattijuopumustutkinnan käsittely olisi tehokasta ja näin vältettäisiin mahdollisten pitkien näyteanalyysien odottelu aika.

5 LÄHTEET

Forensic Alcohol Test Evidence (FATE), John Brick 2017, A handbook for law enforcement and accident investigation, Publisher, LTD, 2017 by Charles C Thomas

Poliisin vuosikertomus 2016 digijulkaisu, 18.8.2017,

Tieliikenne rikokset, Matti Tolvanen julkaistu 1999, Lakimiesliiton kustannus Helsinki 1999

Korkeimman oikeuden ennakkopäätökset
(<http://korkeinoikeus.fi/fi/index/ennakkopaatokset/precedent/1411459201442.html>
[6.8.2017](#))

Finlex.fi:

Rikoslaki

<http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=rikoslaki>, 23.8.2017

Esitutkintalaki

<http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110805?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=esitutkintalaki> 23.8.2017

Pakkokeinolaki

<http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110806?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=pakkokeinolaki#a806-2011> 23.8.2017

Ajokorttilaki

<http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110386?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ajokorttilaki> 23.8.2017

Huumausainelaki

<http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080373?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=huumausainelaki> 23.8.2017

Tieliikenne-rikosten esitutkinta, Poliisin kirjasarja 8/97, Pertti Luntiala, Sisäasiainministeriö poliisiosasto Poliisikirjasarja Helsinki 1997, Julkaisija Oy Edita AB, Helsinki 1997

Huumeet ja Liikenne, Uudistettu ja täydennetty painos kirjasta ”Huumausaineiden käytön tunnistaminen tieliikenteessä”, Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 28, julkaistu 2003
Pirjo Lillsunde & Pertti Luntiala & Heikki Seppä & Teemu Gunnar & Arto Hokkanen & Antti Penttilä

Poliisihallituksen ohje tarkkuusalkometrin käytöstä: 2020/2013/4940 (annettu 27.03.2014, voimassa: 28.3.2014 - 27.3.2019)

Poliisiammattikorkeakoulun päällystön opinnäytetyö, Putkaan, puistoon vai sairaalaan, Mansikkamäki, Tomi (Julkaistu: 2014)

Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö Sami Nieminen, Huumausaineen tai huumaavaan lääkeaineen alaisena ajettu rattijuopumus moottorikäyttöisellä ajoneuvolla
Julkaistu 5/2017,

Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö Jani Silanen, Rattijuopumusvalvonta osana tietojohdoista poliisitoimintaa, Julkaistu 11/2016

Launiala, Mika Seulonta-alkometriin puhaltaminen, itsekriminointisuoja ja niskoittelu
Edilex artikkeli 2014/23, luettu 29.8.2017

Drinking and driving, advances in research and prevention, Edited by R. Jean Wilson and Robert E. Mann, Painette 1990 The Guilford Press

Kenttämiehen ohjeistus rattijuopumuksiin

- Puhallutus/Drugwipe

- ALKORATTI - Tavataan ajosta

1. HALMI, mennään partionjohtajan määräyksellä. (Jos HALMI ole käytettävissä, henkilö käytetään verikokeissa, kirjaa ilmoitukseen asiasta.)

2. Ei tarvitse POV:ilta määräystä (Perusteena ainoastaan PKL 9.2§) (Koe nautitun alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi)

3. PATJA:n merkinnät

- HLP, Halmilla käytöstä

4. Jos käytetään verikokeissa, koska HALMI ei ole käytettävissä:

- HKY, (Perusteena ainoastaan PKL 9:2§) (Koe nautitun alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi)
- HUP

5. Partion johtaja kuittaa pakkokeinot

6. Muista tiedoksianto pakkokeinon kohdehenkilölle, tiedoksiantoon riittää: Asiasta kerrottu henkilölle suullisesti, ja ei halua/haluaa jäljennöksen pöytäkirjasta.

- HUUMERATTI

1. Päärikos Rattijuopomus, kirjaa myös aina: huumausaineen käyttörikos

2. Verillä käyttö, ei tarvitse POV:ilta määräystä

3. PATJA:n merkinnät

- HKY, (Perusteena ainoastaan PKL 9.2§) (Koe nautitun alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi)
- HUP

4. Partion johtaja kuittaa pakkokeinot

5. Muista tiedoksianto pakkokeinon kohdehenkilölle, tiedoksiantoon riittää: Asiasta kerrottu henkilölle suullisesti, ja ei halua/haluaa jäljennöksen pöytäkirjasta.

(Jos epäselvä tapaus eli rattijuopomusta ei voida heti näyttää toteen, ajokielto määrätään vasta jos verikokeiden tulos näyttää positiivista)

- JÄLKINAUTTAMISVÄITE, ei saada ajosta kiinni

1. Pyydä kohdehenkilöä näyttämään mitä on juonut ja milloin (kirjaa ajat muistiin, pyydä näyttämään pullot/tölkit jne.)

2. Verille vienti, ei tarvitse POV:in määräystä, partion johtaja määrää

3. PATJA:n merkinnät

- HKY, (Perusteena ainoastaan PKL 9:2§) (Koe nautitun alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi) (toiset veret samalle pöytäkirjalle)
- HUP, tutkija täyttää kuulustelun jälkeen.

5. Tiedoksianto pakkokeinosta kohdehenkilölle, tiedoksiantoon riittää: Asiasta kerrottu henkilölle suullisesti, ja ei halua/haluaa jäljennöksen pöytäkirjasta.

6. Huom. Jälkinauttimitapauksissa tutkija täyttää HUP-lomakkeen PATJA:an kuulustelujen jälkeen. Partiolle huomioitavaksi jää B-lomakkeen ja HKY:n täyttö oikein, sekä veripaketin tarroittaminen sekä pussin sulkeminen asiakkaan nähden. (Jos ei voida sulkea asiakkaan nähden kirjaus tästä HKY:hyn ja miksi ei ole voitu)

7. Toisten verien ottamiseksi henkilö voidaan ottaa kiinni poliisimiehen päätöksellä ETL.6:6 perusteella. Tähän kiinniottoon ei tarvita POV:in lupaa, mutta asia on kirjattava PATJA:an. Toiset veret ON OTETTAVA kiinnipitoajan sisällä. Tämän jälkeen kohdehenkilö tulee vapauttaa, ellei häneen ole tarpeellista vielä kohdistaa esitutkintatoimenpiteitä. Perusteena KIP:iin: LUKITUSSA TILASSA PITÄMINEN POISTUMISEN ESTÄMISEKSI (ETL. 6:6§). (ns. Pikku-kippi)

8. Jos henkilö otetaan rikosperusteisesti kiinni soitto POV:lle, joka päättää asiasta.

- KOLARITAPAUKSISSA

Jos epäillään kolari asianosaisen olleen mahdollisesti humalassa, ja henkilöä on lähdetty kuljettamaan ambulanssilla sairaalaan, AMBULANSSIN HENKILÖSTÖ VOI OTTAA VERIKOKEET KOHDEHENKILÖLTÄ (Ambulanssi henkilöstä itse tietää onko pätevä ottamaan verikoetta, pääsääntönä: ensihoitaja, sairaanhoitaja, lääkäri päteviä ottamaan)

1. Ei tarvitse POV:in määräystä, partion johtaja määrää (Ambulanssin henkilön nimi HKY:hyn verien ottajaksi)

2. PATJA:n merkinnät

- HKY, perusteena ainoastaan PKL 9:2§
- HUP

3. Muista tiedoksianto kohdehenkilölle pakkokeinosta, tiedoksiantoon riittää: Asiasta kerrottu henkilölle suullisesti, ja ei halua/haluaa jäljennöksen pöytäkirjasta.

- HUOMIOITAVIA ASIOITA!

Suurimmat ongelmat olleet, että veripakkauksen B-lomake ja HKY eivät täsmää. B-lomake ja HKY oltava identtisiä tiedoiltaan!

Muistakaa HKY:hyn aina verien todellinen ottaja!!

Kaikissa rattijuopumustapauksissa epäilty voidaan määrätä partion toimesta väliaikaiseen ajokieltoon. Ajokielto prosessista vastaa partio, joka on määrännyt ajokiellon. Prosessi sisältää: Ajokieltoon määräämisen, ATJ-syötön tekemisen ja kortin haltuunottamisen, jos se saadaan poliisiin haltuun -> kortti toimitetaan oman aseman kansliaan aina ajokieltomääräyksen kanssa.

ULKOMAALAISTEN KULJETTAJIEN kanssa menetellessä, jos henkilö määrätään ajokieltoon suomessa otetaan henkilön ulkomaalainen ajokortti poliisiin haltuun ja kohdehenkilöltä tulee kysyä, millä rajanylityspaikalla hän ylittää Suomen rajan poistuessaan Suomesta. Poisotettukortti lähetetään tälle rajanylityspaikalle. Henkilölle tulee luoda ATJ-profiili ja hänet tulee määrätä myös ATJ:ssa ajokieltoon.

VERIPAKETIN PROSESSI

Veripaketista ja sen oikein täyttämisestä vastuu on poliisipartiolla.

Partio täyttää ainoastaan B-lomakkeen veripaketista ja liimaa veripaketin tarrat asianmukaisiin pakkoihin, sekä vastaa veripaketin laittamisesta postilokeroon.

Veripaketin sulkee poliisipartio, joka on viimeisenä sitä käsitellyt. (HUOM. Jos toinen partio vie kohdehenkilön toisille verille, vastaa tämä partio myös paketin sulkemisesta.)

Palautusprosentit laitoksittain

	1.1.-31.7.2014	1.8.-7.11.2014	1.1.-30.6.2016	1.9.-14.11.2016
Helsingin pl	16,3	16,7	14,4	16,3
Hämeen pl	4,9	5,0	5,6	4,4
Itä-Suomen pl	3,9	2,7	2,6	4,1
Itä-Uudenmaan pl	6,7	12,3	12,3	10,4
Kaakkois-Suomen pl	3,0	1,8	1,4	2,2
Lapin pl	9,7	3,6	8,3	2,3
Lounais-Suomen pl	8,2	2,0	3,2	2,5
Länsi-Uudenmaan pl	15,1	12,1	13,9	7,3
Oulun pl	6,0	6,5	6,2	4,3
Pohjanmaan pl	5,4	3,2	4,8	3,1
Sisä-Suomen pl	6,2	5,4	5,0	3,1
Ålands pm	5,3	0,0	0,0	0,0

	1.7.-31.12.2016	1.1.-30.8.2017
Oulun pl	6,6	6,1
koko maa	5,7	4,5

1.1.-30.4.2017

6,8

3,8

2,2

7,9

1,1

4,7

3,6

8,9

6,8

3,4

3,6

0,0

1.1.-31.7.2014

koko maa

7,2

1.8.-7.11.2014	1.1.-30.6.2016	1.9.-14.11.2016	1.1.-30.4.2017
6,1	6,8	5,7	4,7